POLITISK KRONIK

UDLANDET

Oktober 1967

1. – Ved landdags(senats)valget i Bremen lider socialdemokratiet et nyt nederlag ved landdagsvalgene siden dannelsen af forbundskoalitionsregeringen med de kristelige demokrater i efteråret 1966. De opnår kun 46 (1963: 54.7) pct. af stemmerne og 50 (58) mandater. De kristelige demokrater får 29.5 (28.9) pct. og 32 (30) mandater og de frie demokrater, der i Bremen har dannet koalitionsregering med socialdemokraterne, 10.5 (8.4) pct. og 10 (8) mandater. Endvidere opnår Adolf von Thaddens nationaldemokratiske parti 8.84 pct. af stemmerne, hvilket giver 8 mandater.

NPD har hermed i løbet af et års tid fået repræsentation i 6 af enkeltstaternes parlamenter. Det tyske parti, dannet af Fritz Thielen, der er udstødt af NPD, og den venstreorienterede tyske fredsunion opnår ikke de 5 pct. af stemmerne, der er en betingelse for repræsentation.

2. – Den tidligere græske ministerpræsident Panayotis Kanellopoulos (se 3/4) sættes i husarrest på grund af kritiske udtalelser om regeringen. – 5. Fhv. ministerpræsident Georgios Papandreou's husarrest ophæves. – 20. Det meddeles i Athen, at ministerpræsident Kollias over for amerikanske journalister har udtalt, at folkeafstemningen om den nye forfatning vil blive afholdt i august eller september 1968. Kommissionsudkastet til en ny forfatning vil foreligge 15/12, hvorefter regeringen vil udarbejde den endelige tekst, sandsynligvis i løbet af 6 måneder. Tidspunktet for afholdelse af valg til parlamentet vil afhænge af den videre udvikling, bl. a. skabelsen af institutioner, som ifølge den nye forfatning vil være en forudsætning for afholdelse af valg. – 26. Kong Konstantin opfordrer i Saloniki officererne til at afholde sig fra enhver indblanding i anliggender, der er uforenelig med deres officerspligter.

Syd Vietnams konstituerende nationalforsamling godkender med 58 stemmer mod 43 præsidentvalget 3/9 og sætter sig dermed ud over undersøgelsesudvalgets forslag om at nægte godkendelse på grund af uregelmæssigheder ved valget. – 22. foregår valg til parlamentets andetkammer. Valgdeltagelsen opgives til ca. 75 pct. (Senatsvalg foregik 3/9 samtidig med præsidentvalget). – 31. Nguyen Van Thieu og Nguyen Cao Ky indsættes i embederne som henholdsvis præsident og vicepræsident. Nguyen Van Loc bliver ministerpræsident.

Lederen af den føderale regering i Nigeria, generalmajor Gowon udtaler, at efter afslutningen af borgerkrigen i Biafra (se 21/9) vil Ibostammen, der udgør flertallet i Øst Nigeria, igen kunne indtage sin retmæssige plads i den nigerianske føderation. – 4. Fra Lagos meldes, at forbundstropper har indtaget Enugu, hovedstaden i det løsrevne Biafra.

2. – 6. – Det engelske arbejderparti afholder sin årlige kongres i Scarborough. På kongressen lykkes det finansminister Callaghan, omend kun med et lille flertal, at opnå godkendelse af regeringens økonomiske politik. Derimod vedtager kongressen trods udenrigsminister George Browns modstand resolutioner, der op-

fordrer til fuldt ud at tage afstand fra USA's Vietnampolitik og udtaler sig for udelukkelse af Grækenland fra NATO og andre internationale og europæiske organisationer. Også her er flertallet dog kun ringe. Med 2/3 af de afgivne stemmer vedtages en resolution, der støtter regeringens ansøgning om Storbritanniens optagelse i EEC.

6. – Det internationale Røde Kors meddeler, at de europæiske lejetropper i og ved Bukavu i det østlige Congo, som under ledelse af major Jean Schramme i sommer deltog i oprøret mod centralregeringen i Kinshasa, er gået ind på at lade sig evakuere.

8. – Lord Attlee (Clement R. Attlee), Storbritanniens premierminister 1945–51 og vicepremierminister i Winston Churchills krigskabinet 1940–45, afgår ved døden, 84 år gammel.

9. – Indonesien suspenderer de diplomatiske forbindelser med Kina efter gentagne optøjer ved den indonesiske ambassade i Peking.

10. – Chefen for den bolivianske hærs 8. division meddeler, at guerillalederen Ernesto »Che« Guevara (se 31/7), tidligere cubansk industriminister og Fidel Castros højre hånd, er fundet dræbt efter en træfning mellem guerillaen og bolivianske tropper 8/10. – 15. Fidel Castro erklærer, at han er kommet til den overbevisning, at meddelelsen om Guevaras død er rigtig.

11. – Israels ministerpræsident Levi Eshkol udtaler på en pressekonference, at Sovjetunionen har erstattet Ægypten 80 pct. af de fly og tanks og af det artilleri, der gik tabt under 6 dages krigen med Israel i juni, og at Syriens rustninger nu er omtrent på førkrigsniveau. Herved er magtbalancen i Mellemøsten forrykket, og det er derfor mere nødvendigt end nogensinde, at Israel får lov til at købe våben hos vestmagterne. – 21. Den israelske destroyer Eilat sænkes af den ægyptiske flåde med sovjetbyggede raketter. – 22. En sovjetisk delegation under ledelse af viceforsvarsminister, marskal Sokholov er ifølge Cairo-dagbladet Al Ahram ankommet til Ægypten. – 24. Israelsk artilleri skyder de 2 ægtyptiske olieraffinaderier ved Suez, der dækker 80 pct. af den ægyptiske raffinaderikapacitet, i brand og beskadiger svært en gødningsfabrik og havneanlæg. – 24. Efter anmodning af Israel og Ægypten træder sikkerhedsrådet sammen for at drøfte den seneste udvikling i Mellemøsten. 25/10 vedtager rådet enstemmigt en resolution, der fordømmer de seneste krænkelser af våbenstilstanden. Generalsekretær U Thant meddeler, at han har til hensigt at forstærke FN's fredsbevarende apparat i Mellemøsten under general Odd Bull. – 27. Ifølge Al Ahram er enheder af den sovjetiske Middelhavseskadre ankommet til Ægypten.

12. – Den finske mark nedskrives med 23.81 pct., hvilket medfører, at valutakurserne stiger med 31.25 pct. I henhold til fuldmagtsloven indfører regeringen samtidig almindeligt prisstop og beslutter at fremsætte lovforslag om indførelse af en eksportafgift på 14 pct. Eksportafgiften skal have gyldighed til udgangen af 1969, men kan gradvis nedsættes. Den træder i kraft 21/10. Regeringen beslutter endvidere fra 1/1 1968 at ophæve de toldsatser, som ifølge EFTA-aftalen skulle afvikles gradvis over 2 år. – 13. Præsident Kekkonen udnævner finansminister dr. Mauno Koivisto (socialdemokrat) til direktør for Finlands Bank efter dr. Klaus Waris, der 1/1 1968 tiltræder stillingen som kansler for handelshøjskolen i Helsingfors. (Både Waris og Koivisto har iflg. pressemeddelelser været modstandere af devaluering).

25. – Ved valgene til det schweiziske nationalråd (andetkammer) har de 4 partier i koalitionsregeringen et nettotab af 8 mandater: socialdemokratiet får 51 (53), de frisindede demokrater 49 (51), de kon-

servative kristelig-sociale 45 (48) og bonde-, håndværker- og borgerpartiet 21 (22). Også det demokratiske parti går tilbage, idet det kun får 3 (4) mandater, medens de liberale konservative holder stillingen med 6 mandater. De sejrende partier er: de uafhængige (Landesring der Unabhängigen) 16 (10), kommunister 5 (4), det evangeliske folkeparti 3 (2) og det nye parti »aktion mod fremmed dominans« (Aktion gegen die Überfremdung) 1 (0).

26. – Libyens premierminister siden 1/7, Abdul Qadir Badri, indgiver regeringens afskedsbegæring, og kong Idris anmoder den hidtidige justitsminister Abdul Hamid Bakkoush om at danne ny regering.

29. – Ved et møde mellem præsident Kenyatta af Kenya og premierminister Ibrahim Egal, Somalia, med præsident Kaunda af Zambia for organisationen for afrikansk enhed (OAU) som opmand opnås enighed om en overenskomst om standsning af den 4 år gamle grænsekonflikt mellem Kenya og Somalia. Kampene skal ophøre, diplomatiske forbindelser oprettes, og der skal nedsættes et udvalg, som skal søge at løse de uoverensstemmelser, der opstår mellem de to nationer.

November 1967

1. – Den congolesiske hær indleder et angreb på lejetropperne i Bukavu (se 6/10). – 2. Congos regering meddeler, at en anden gruppe af lejesoldater fra Angola er gået over grænsen ind i Congo, og kræver sikkerhedsrådet indkaldt. – 4. Bukavu besættes af den congolesiske hær, og det meddeles, at lejesoldaterne og tidligere katangesiske gendarmer flygter over grænsen til Rwanda, hvor de afvæbnes og interneres. – 5. Udenrigsminister Bomboko erklærer, at evakueringen af lejesoldaterne ikke er ønskelig, efter at hæren har taget Bukavu.

2. – Ved suppleringsvalg i 3 valgkredse lider det engelske arbejderparti nye nederlag (se 21/9). I Gorton-kredsen i Manchester besejrer arbejderpartiets kandidat den konservative Winston Churchill, Sir Winston Churchills sønnesøn, med et flertal på knap 600, medens partiets flertal i 1966 var over 8.000. De konservative vinder imidlertid Leicester Sydvest og de skotske nationalister Hamilton fra arbejderpartiet. I Leicester forvandles et arbejderpartiflertal i 1966 på ca. 5.500 til et konservativt flertal på næsten 4.000, og i Hamilton opnår den skotske nationalist fru Winifred Ewing et flertal på ca. 1.800 over den nærmeste modkandidat (den liberale), medens arbejderpartiets flertal i 1966 var over 16.000. Ved et nyt suppleringsvalg 23/11 i Vest Derbyshire mere end fordobler de konservative deres flertal i 1966. Ved de 11 suppleringsvalg, der har fundet sted i 1967, har arbejderpartiet tabt i alt 5 mandater, 4 til de konservative og 1 til de skotske nationalister.

Den græske udenrigsminister Pavlos Economou-Gouras træder tilbage. Ministerpræsident Konstantin Kollias overtager foreløbig selv udenrigsministerposten. – 20. udnævnes Panayotis Pipinelis, diplomat og politiker (den nationalradikale union), til udenrigsminister. Pipinelis var indtil kuppet 21/4 minister for økonomisk samordning under Panayotis Kanellopoulos (se 2/10).

4. – Efter flere dages hårde kampe i Aden mellem NLF og FLOSY (se 11.–12./8) tager den sydarabiske føderations væbnede styrker parti for NLF og anmoder Storbritannien om at anerkende NLF som eneste repræsentant for folket og øjeblikkelig optage forhandlinger om overdragelse af suveræniteten til NLF. – 8. Lederen af NLF's politiske bureau Saif Dhali erklærer, at NLF har fuld kontrol over hele

Sydarabien, inkl. Aden, og betragter sig som de facto udøver af suveræniteten uden for de britisk besatte enklaver. – 14. Udenrigsminister George Brown meddeler i underhuset, at den britiske regering har besluttet, at den sydarabiske føderation skal være uafhængig 30/11, til hvilket tidspunkt de britiske tropper vil have forladt Sydarabien. Han meddeler videre, at en NLF-delegation og en britisk delegation i Geneve vil forhandle om overdragelse af magten til NLF. – 27. I de dele af den sydarabiske føderation, der allerede er rømmet af de britiske tropper, udråbes »Folkerepublikken Sydjemen«. – 29. udsender forhandlerne i Geneve en fælles udtalelse, i hvilken det hedder, at der vil blive optaget nye forhandlinger om britisk hjælp; i mellemtiden vil Storbritannien fortsætte den nuværende finansielle støtte til civile og militære formål i 6 måneder. – 30. Folkerepublikken Sydjemens uafhængighed proklameres. NLF's grundlægger og generalsekretær Qahtan as – Shaabi bliver den nye stats første præsident. – Udenrigsminister Brown udtaler i underhuset, at Perim og Kamaran vil tilfalde Folkerepublikken Sydjemen, medens Kuria Muria øerne vil komme under sultanatet Muscat og Oman.

Statschefen Norodom Sihanouk i Cambodia tilbyder USA genoptagelse af de diplomatiske forbindelser under forudsætning af, at USA fremtidig respekterer Cambodias nuværende grænser. – 27. Norodom Sihanouk erklærer, at Cambodia må være forberedt på bombardementer i stort omfang og må regne med muligheden af besættelse af en del af landet af amerikanske tropper.

5. – Overkommandoen for de jemenitiske stridskræfter erklærer præsident Sallal, der befinder sig på rejse i Sovjetunionen, for afsat. Til formand i præsidentskabsrådet udpeges Abdul Rahman al Iriani. Iriani forsikrer over for præsident Nasser, at hans folk aldrig vil glemme Den forenede arabiske Republiks støtte (se 1/9). I et interview med det ægyptiske efterretningsagentur MENA udtaler Iriani, at den nye regering i første række vil søge kontakt med royalisterne.

9. – Syd Vietnams nye premierminister Nguyen Van Loc (se 2/10) præsenterer den nye regering, der hovedsagelig består af civile med politisk neutral baggrund. Tran Van Do fortsætter som udenrigsminister, generalløjtnant Nguyen Van Vy bliver forsvarsminister og den hidtidige minister for den nationale sikkerhed generalløjtnant Linh Quang Vien indenrigsminister. Endnu en general, generalløjtnant Nguyen Bao Tri, bliver chef for det nyoprettede ministerium for revolutionær udvikling.

15. – To landsbyer på Cypern, Ayios Theodhoros og Kophinou, hvis indbyggere overvejende er tyrkiske cyprioter, besættes efter blodige kampe af den græsk-cypriotiske nationalgarde. FN-styrker griber ind og får standset kampen. – 16. De græske cypriotiske styrker rømmer landsbyerne, FN-styrker rykker ind i stedet. – 17. Den tyrkiske udenrigsminister Caglayangil overrækker den græske ambassadør i Ankara en note. Den tyrkiske nationalforsamling bemyndiger regeringen til at sende tropper til udlandet. – 18. Den øverstkommanderende for den cypriotiske nationalgarde og de på Cypern stationerede græske tropper, general Georgios Grivas, beordres til Athen. Den græske hær er sat i alarmberedskab. Cypern protesterer til FN's sikkerhedsråd mod det tyrkiske luftvåbens overflyvning over Cypern. – 19. Ministerpræsident Demirel understreger i et budskab til Cyperns vicepræsident, at den tyrkiske regering med magt vil vende sig mod enhver aggression mod øens tyrkiske befolkning. – 22. besvarer den græske regering den tyrkiske note af 17/11. Den nye græske udenrigsminister Pipinelis (se 2/11) oplyser, at svaret indeholder forslag om bilæggelse af krisen. – 23. Den tyrkiske regering afviser svaret som utilfredsstillende og erklærer, at stillingen på Cypern ikke giver

plads for forhandlinger mellem Grækenland og Tyrkiet. – 24. Præsident Sunay erklærer i et budskab til statsoverhovederne i Frankrig, Storbritannien, Sovjetunionen og USA, at Tyrkiet er tvunget til at tage endelig beslutning og ikke kan tage ansvaret for følgerne; alle diplomatiske midler er udtømt. Cypern anmoder om indkaldelse af sikkerhedsrådet. De følgende dage arbejder generalsekretær U Thant's repræsentant, José Rolz-Bennett, præsident Johnsons særlige udsending Cyrus Vance og NATO's generalsekretær Brosio i Ankara, Athen og Nicosia for en fredelig løsning. – 29. Den græske regering meddeler, at diplomatiske kontakter om bilæggelse af krisen har gjort store fremskridt. – 30. Præsident Makarios udtaler efter en samtale med Cyrus Vance, at han tror, freden er sikret.

18. – Sterling devalueres med 14.3 pct., fra 2.80 til 2.40 dollars. Bank of Englands diskonto, der 19/10 var sat op fra 5 1/2 til 6 pct. og 9/11 yderligere til 6 1/2 pct., forhøjes til 8 pct., og regeringen bebuder en række foranstaltninger, herunder en nedskæring af de civile og militære udgifter for 1968 med 400 mill. pund for at modvirke devalueringens inflatoriske virkninger. En snes lande og territorier inden og uden for Commonwealth følger Storbritanniens eksempel, i de fleste tilfælde også med hensyn til devalueringsprocenten. De devaluerende lande er: Britisk Honduras, Ceylon (20 pct.), Cypern, Danmark (7.9 pct., se Danmark), Fijiøerne, Gambia, Guyana, Hongkong, Island (24.5 pct.), Irland, Israel, Jamaica, Macao, Malawi, Malta, Mauritius, New Zealand (19.45 pct., hvorved den newzealandske dollar kommer i pari med den australske, der ikke devalueres), Sierra Leone, Spanien og Trinidad-Tobago. – 19. Premierminister Harold Wilson oplyser i en radio- og fjernsynsudsendelse, at kabinettet 16/11 enstemmigt besluttede at devaluere pundet for at komme ud af 15 års spændetrøje. – 23. Bank of England meddeler, at der er truffet overenskomster med en række centralbanker om støttekreditter for sterling på over 1500 mill. dollars (625 mill. pund). Det meddeles, at Banque de France ikke deltager i arrangementet. – 29. Indenrigsminister Roy Jenkins udnævnes til finansminister i stedet for James Callaghan, der overtager indenrigsministeriet. Samtidig offentliggøres et brev til premierministeren, hvori Callaghan få minutter før meddelelsen om devalueringen 18/11 tilbyder at træde tilbage, fordi han ved 16/11 at anbefale devaluering er kommet i modstrid med tidligere givne tilsagn til en række lande om værdien af deres sterlingbeholdninger. – Den internationale valutafond giver meddelelse om en ordning, der bemyndiger Storbritannien til at trække indtil 1400 mill. dollars (583 mill. pund) i de næste 12 måneder.

22. – FN's sikkerhedsråd vedtager enstemmigt en resolution, hvorefter en særlig FN-repræsentant skal begive sig til Mellemøsten, søge kontakt med de pågældende stater og bistå med at tilvejebringe en fredelig og anerkendt aftale. Han skal virke for, at Israel trækker sine tropper bort fra besatte områder og at der opnås garanti for fri sejlads gennem internationale vandveje i området, for en løsning af flygtningeproblemet og for garanti for hvert lands territoriale og politiske uafhængighed, bl. a. gennem oprettelse af demilitariserede zoner. – 23. udnævner generalsekretær U Thant den svenske ambassadør i Moskva, Gunnar Jarring, til FN's særlige repræsentant i Mellemøsten.

24. – Det norske storting vedtager en grundlovsændring, hvorefter valgrets- og valgbarhedsalderen sænkes fra 21 til 20 år. Kun 2 højremænd, den ene stortingspræsident Bent Ingvaldsen, stemmer imod, men 20 medlemmer er fraværende.

27. – Præsident de Gaulle tager på en pressekonference stilling til inden- og udenrigspolitiske problemer og går herunder skarpt imod Storbritanniens optagelse

i EEC på nuværende tidspunkt. Han kræver en ændring af Canadas struktur, så Quebecprovinsen bliver suveræn på samme måde som mange andre og mindre nationer. Endvidere beskylder han Israel for aggression og påstår, at Israel efter Suezkrisen 1956 har udviklet sig til en ekspansionistisk magt. I øvrigt giver han USA skylden for, at Mellemøstenproblemet ikke er løst, idet Vietnamkrigen gør det umuligt for USA sammen med de 3 andre stormagter at løse konflikten mellem de arabiske lande og Israel.

28. – Leon M'ba, Gabons præsident siden uafhængigheden 1960 og senere tillige ministerpræsident, afgår ved døden 65 år gammel. Han efterfølges af vicepræsidenten Bernard-Albert Bongo.

29. – USA's forsvarsminister Robert McNamara vil i løbet af 1968 nedlægge sit embede for at blive præsident for Verdensbanken.

December 1967

1. – En erklæring fra FN's generalsekretær U Thant om aftale mellem Tyrkiet og Grækenland om løsning af Cypernkrisen (se 15/11) må udsættes, fordi præsident Makarios' stilling ikke er klar. Hovedpunktet i aftalen, der er indgået med bistand af præsident Johnsons særlige udsending Cyrus Vance, er, at alle græske og tyrkiske styrker på Cypern ud over de i London-Zürich aftalerne af 1960 fastsatte kontingenter på 950 grækere og 650 tyrkere skal trækkes tilbage inden en bestemt, kort frist. Desuden skal den græskcypriotiske nationalgarde på øen opløses. – 3. Efter at Cyrus Vance har ført nye forhandlinger med præsident Makarios, opfordrer U Thant Grækenland og Tyrkiet til øjeblikkelig tilbagetrækning af alle tropper på Cypern bortset fra de aftalte kontingenter.

I Folkerepublikken Sydjemen (se 4/11) overtager præsident as – Shaabi selv premierministerposten med Saif Dhali som udenrigsminister. Det meddeles, at Sydjemen vil ansøge om medlemskab i FN og i Den arabiske Liga. – 3. Udenrigsminister Saif Dhali erklærer, at Storbritannien ikke har ret til at overdrage Kuria Muria øerne til sultanen af Muscat og Oman.

4. – De to svenske »midterpartier«, folkepartiet og centerpartiet, holder for første gang fælles partibestyrelsesmøde.

7. – Det rumænske kommunistpartis generalsekretær Nicolas Ceausescu vælges på forslag af Rumæniens nuværende præsident Chiva Stoica til dennes efterfølger. Ceausescu vil i sin person forene stillingen som partileder med den højeste stilling i staten.

Førsteminister i Mysore Siddavvanahalli vælges enstemmigt til formand for kongrespartiet efter Kamaraj.

12. – Storbritannien og Den forenede arabiske Republik genoptager de diplomatiske forbindelser, som har været afbrudt siden slutningen af 1965 på grund af Rhodesiakonflikten.

13. – Kong Konstantin gør fra Larissa et forsøg på at styrte den græske militærregering, men får ikke den ventede støtte fra garnisonerne i Nordgrækenland. Oberst Papadopoulos overtager premierministerposten efter Konstantin Kollias, der følger kongen, og general Zoitakis bliver »vicekonge«. 14/12 ankommer kong Konstantin med familie til Rom og tager ind i den græske ambassade. Regeringen i Athen hævder, at kongen frivillig har forladt Grækenland og når som helst kan vende tilbage, og der føres i de følgende dage ved forskellige udsendinge fra Athen

forhandlinger om betingelserne for kongens tilbagevenden. Kongen selv stiller som betingelse, at militærregeringen skal lade afholde frie valg på et fastsat tidspunkt. – 19. Vicepremier- og indenrigsminister general Patakos udtaler til pressen, at regeringen lader tronen urørt, således at kongen kan indtage sin plads på den, når atmosfæren efter kongens bortrejse er renset. – 20. Premierminister oberst Georgios Papadopoulos, vicepremier- og indenrigsminister general Patakos og minister for økonomisk samordning general Makarezos udtræder af aktiv tjeneste i hæren.

14. – Canadas premierminister, den 70-årige Lester Pearson meddeler, at han træder tilbage i foråret 1968, når det liberale parti har udpeget en ny leder.

15. – Algeriets leder oberst Boumedienne meddeler, at der er gjort forsøg på at styrte ham ved en væbnet opstand, og at han selv har overtaget kommandoen over de væbnede styrker. Han har dermed samlet al politisk og militær magt i sin person, idet han i forvejen er præsident og premierminister samt leder af revolutionsrådet og af enhedspartiet den nationale befrielsesfront. Bag det mislykkede kupforsøg står den tidligere stabschef for hæren, oberst Tahar Zbiri, der deltog i partisankrigen mod franskmændene i Algeriet, medens oberst Boumedienne var chef for »grænsehæren« i Marokko, der aldrig kom i kamp med franskmændene.

17. – Dahomeys præsident Christoph Soglo styrtes ved et ublodigt kup iværksat af en gruppe yngre officerer. Soglo havde, siden han i 1963, da chef for hærstaben, styrtede præsident Maga's diktatoriske etpartiregime, haft den virkelige magt i Dahomey, de sidste 2 år som præsident. Forsøg på økonomisk sanering med lønnedsættelser på 30 pct. i den offentlige og 25 pct. i den private sektor havde bragt ham i modsætning til fagforeningerne, der 14/2 erklærede generalstrejke. – 18. Major Maurice Kouandete bliver præsident og chef for regeringen, hvori han selv overtager forsvars- og informationsministerierne. Den eneste civile i regeringen er finans- og økonomiministeren, den hidtidige udenrigsminister Emile Zinnou nægter at fortsætte.

Australiens premierminister, den 59-årige leder af det liberale parti Harold Holt (se 20/1 1966) omkommer ved en drukneulykke. Vicepremierminister John McEwen, landpartiet, overtager premierministerposten, indtil det liberale parti har udpeget en ny leder, som kan akcepteres af landpartiet. – 20. McEwen udtaler, at landpartiet ikke vil deltage i en regering under ledelse af det liberale partis fungerende formand finansminister William McMahon.

18. – Premierminister Harold Wilson fastholder fortsat embargo på eksport af våben til Sydafrika i henhold til FN's sikkerhedsråds resolutioner af 1963 og 1964. – 31. Sydafrikas premierminister B. J. Vorster udtaler i anledning af Storbritanniens stilling til salg af våben til Sydafrika, at han i det kommende år på ny vil se på overenskomsten om Simonstown (den britiske flådebase i Sydafrika).

19. – På EEC's ministerrådsmøde i Bruxelles går udenrigsminister Couve de Murville på Frankrigs vegne imod forhandlinger om optagelse af Storbritannien som medlem af EEC på nuværende tidspunkt; han fremhæver, at en sanering af den britiske økonomi er en ufravigelig betingelse fra Frankrigs side for Storbritanniens optagelse i fællesmarkedet. De 5 andre medlemslande er enige i, at en sanering af økonomien er vigtig, men mener, at der kan føres forhandlinger om optagelse parallelt med saneringen. – 20. Uderigsminister George Brown erklærer i underhuset, at Storbritannien ikke vil trække sin ansøgning tilbage, men vil forhandle med de 5 medlemmer af EEC, som støttede Europakommissionens synspunkt, at forhandlinger straks skulle begynde.

23. – De amerikanske styrker i Vietman tæller nu 478.000; siden 1/1 1961 er 15.812 amerkanere faldet. – 31. Nordvietnams udenrigsminister Nguyen Duy Triah udtaler, at Hanoi er villig til at forhandle med USA, hvis bombningerne og alle andre krigshandlinger standses uden betingelser.

27. – På baggrund af meddelelser fra Washington om, at USA overvejer at forfølge Vietcong guerillaer og nordvietnamesiske tropper, der benytter Cambodias territorium som tilflugtssted og base, ind over grænsen til Cambodia, udtaler Cambodias præsident Norodom Sihanouk, at han om nødvendigt vil søge hjælp hos Kina, Nordkorea og Cuba. – 28. Norodom Sihanouk indrømmer over for Washington Post, at det er muligt for Vietcong at gå over grænsen ind i Cambodia og udtaler, at hvis han overbevises om, at dette sker, vil han ikke gribe ind, forudsat at det kun drejer sig om forfølgelse.

Sydjemens regering har konfiskeret 123 fremtrædende personers ejendom og spærret deres bankkonti siden Sydjemen 30/11 blev uafhængig. Blandt de ramte er 13 sultaner, 13 sheiker, 50 emirer samt medlemmer af den tidligere sydarabiske føderale regering og tidligere afsatte herskere.

DANMARK

Oktober 1967

1. – Statsminister J. O. Krag beslutter at indstille til kongen at afskedige handels- og markedsminister Tyge Dahlgaard med den motivering, at der ikke må herske uklarhed om Danmarks udenrigspolitik (se. 30/9). Til ny handelsminister udpeges fhv. borgmester i Ballerup-Måløv, folketingsmand Ove Hansen, der tillige bliver minister for nordiske anliggender, medens de europæiske markedsanliggender overføres til økonomiminister Ivar Nørgaard og udenrigsøkonomien i øvrigt til udenrigsminister Hans Tabor (se 6/9). Ivar Nørgaards hidtidige post som formand for regeringens planlægnings- og jordlovsudvalg overdrages til boligminister Kaj Andresen. De nye ændringer i regeringens sammensætning træder i kraft 2/10 samtidig med Hans Tabors overtagelse af udenrigsministeriet.

3. – Ved det nye folketingsårs begyndelse konstituerer tinget sig med Bomholt (s.) som formand og From (v.), Thestrup (k. f.), Morten Lange (s.f.) og Skytte (r.v.) som henholdsvis 1., 2., 3. og 4. næstformand. Samtlige valg er genvalg.

Statsminister J. O. Krag giver derefter i nærværelse af kongeparret, tronfølgeren prinsesse Margrethe og prins Henrik samt repræsentanter for højesteret den i grundloven påbudte redegørelse for rigets almindelige stilling og de af regeringen påtænkte foranstaltninger. Af redegørelsen fremgår, at videreførelse af skattereformen, gennemførelse af nye jordlove, en udvidet tillægspension efter norsk-svensk mønster samt hurtig forhandling om dansk tilslutning til EEC er de vigtigste punkter på regeringens program. Statsministeren påkalder bredt samarbejde om udformningen af love og beslutninger og understreger navnlig et ønske om, at den nye jordlovgivning kan vedtages af mere end to partier. Regeringen vil snarest indbyde samtlige partier i folketinget til en drøftelse af, hvorledes samarbejdet om jordlovgivningen bedst kan sikres.

4. – Boligminister Kaj Andresen fremsætter

forslag til lov om ændring i byggelov for købstæderne og landet (»landsbyggeloven«).

Socialminister Bundvad fremsætter forslag til lov om omsorg for invalidepensionister og folkepensionister. En hovedtanke i forslaget er, at det offentlige skal hjælpe pensionisterne til så vidt muligt at blive i deres eget hjem. Endvidere fremsætter socialministeren en række forslag, der navnlig tager sigte på en forhøjelse af grundbeløbet for indtægtsbestemt folkepension, invalidepension og enkepension samt af invalidepensionslovens satser for invaliditetsbeløb, erhvervsudygtighedsbeløb, bistands- og plejetillæg og invaliditetsydelse. Forhøjelsen af grundbeløbet udgør i forhold til de beløb, der kom til udbetaling pr. 1/4 1967, normalt 42 kr. månedlig for ægtepar, der begge er berettiget til pension, og 28 kr. månedlig for andre. Forhøjelsen fremkommer for det første derved, at det midlertidige tillæg, der som kompensation for lønforbedringene på arbejdsmarkedet ydes pensionisterne indtil 1/4 1968, fra dette tidspunkt indregnes i pensionernes grundbeløb, og for det andet derved, at grundbeløbet forhøjes svarende til de lønforbedringer, som lavtlønnede mandlige arbejdere vil opnå i overenskomstperiodens andet år. Statens samlede merudgifter ved forslagene anslås for 1968–69 til 60 mill. kr. og for 1969–70 til 76 mill. kr. Desuden foreslås arbejdsgiverbidraget til invalideforsikringsfonden forhøjet fra 14,25 kr. til 21 kr. pr. helårsarbejder eller med ca. 8.5 mill. kr. til ca. 26 mill. kr. årligt. Disse forslag vedtages enstemmigt 30/11.

Undervisningsminister K. B. Andersen genfremsætter forslag til lov om fritidsundervisning m. v. (se 26/1 1967), og indenrigsminister Hans Hækkerup genfremsætter forslag til lov om kommunernes styrelse (se 26/5 1966).

Endvidere fremsætter udenrigsminister Hans Tabor forslag til folketingsbeslutning angående Danmarks tiltrædelse af den som resultat af »Kennedyrunden« oprettede Geneveprotokol af 30/6 1967 om de toldbindinger og toldnedsættelser, som de enkelte deltagende lande påtager sig. Samtidig fremsætter finansminister Grünbaum forslag til ændring af toldloven indeholdende toldnedsættelser som, når den trinvise nedsættelse er gennemført 1/1 1972, vil medføre et provenutab for statskassen, beregnet på grundlag af importværdien i 1965, på ca. 105 mill. kr. årligt. For 1968–69 anslås nedgangen i toldindtægten til ca. 31 mill. kr. Forslaget til folketingsbeslutning vedtages enstemmigt 23/11 og forslaget til ændring af toldloven ligeledes enstemmigt 15/12.

Handelsminister Ove Hansen genfremsætter forslag til konkurrencelov og forslag om ændring i lov om indseende med priser (se 23/2).

Hastrup (kf.) genfremsætter forlag til folketingsbeslutning om adgang til gengivelser af udsendelser i Danmarks Radio (se 28/2).

5. – 6. – Under folketingets åbningsdebat rejser oppositionen tvivl om regeringens vilje til at træffe aftaler med den, uden at s.f. på forhånd er indforstået hermed, idet man navnlig interesserer sig for statsministerens indbydelse til forhåndsforhandling om de kommende jordlove. Statsminister J. O. Krag svarer, at regeringen vil møde med ubundne hænder. På foranledning af Hartling (v.) udtaler udenrigsminister Tabor, at hans forudsætning for at akceptere et regeringssamarbejde med s.f. måtte være, at man tilgodeser det socialdemokratiske hovedsynspunkt, at NATO giver Danmark den største sikkerhed. Han tilføjer, at han vil lade sig lede af ønsket om at bevare og styrke den brede enighed om grundprincipperne i udenrigspolitikken.

Per Hækkerup (s.) bemærker i anledning af en meddelelse i Land og Folk om en s.f.-fortolkning af samarbejdsaftalen, at han fra Aksel Larsen har modtaget et »stykke papir«, et internt dokument, og siger, at s. ikke skriver under på noget, det ikke har været med til at udforme. Aksel Larsen (s.f.) oplyser, at det drejer

sig om en redegørelse fra hans partis folketingsgruppe til s.f.'s hovedbestyrelse om, hvordan man opfatter samarbejdsaftalen.

6. – Henry Christensen (v.) genfremsætter forslag til lov om regler for organisationers og foreningers bidrag til politisk virksomhed (se 19/1).

8. – S.f.'s hovedbestyrelse tager s.f.-folketingsgruppens fortolkning af samarbejdsaftalen med socialdemokratiet (se 5.–6./10) til efterretning. Aksel Larsen udtaler, at efter hans opfattelse har socialdemokratiet også taget den til efterretning, hvortil Per Hækkerup (s.) med henvisning til folketingets åbningsdebat bemærker, at det er et internt dokument, som socialdemokratiet ikke kan tage stilling til. S.f.'s hovedbestyrelse henstiller i øvrigt, at diskussionen om aftalens fortolkning nu ophører, og at samarbejdet udmøntes i konkrete punkter i overensstemmelse med de to partiers programmer.

10. – Ninn-Hansen (k.f.) fremsætter forslag til folketingsbeslutning om maksimumsregler for udskrivning af indkomst- og formueskat. Efter forslaget skal den kommunale indkomstskat forblive fradragsberettiget ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst, og der skal fastsættes en højeste grænse for beskatningen til staten af den yderste del af indkomsten.

Regeringens økonomiudvalg går ind for øget støtte til skibsværfterne efter de retningslinjer, der for nylig er foreslået af handelsministeriets kontaktudvalg.

12. – Statsminister J. O. Krag indleder drøftelser med partierne om fremgangsmåden ved den forestående jordlovgivning (se 3/10). Regeringens forslag går ud på, at de ministre, der beskæftiger sig med jordlovgivningen, efterhånden som materiale til lovforslag foreligger skal indbyde repræsentanter for partierne til forhåndsdrøftelse heraf, og at de særlige problemer, der melder sig i forbindelse med dansk tilslutning til EEC, herunder sikring af dansk jord på danske hænder, skal drøftes i folketingets markedsudvalg eller et underudvalg heraf. Statsministeren erklærer, at regeringen vil møde med ubundne hænder til forhåndsdrøftelserne.

Folketingsmand Jens Peter Jensen (v.) hævder, at der ud over samarbejdsaftalen af 12/3 mellem socialdemokratiet og s.f. foreligger i hvert fald 3 tillægsaftaler, som ikke er offentliggjort. De vedrører detaljer om parcelhusbeskatning, kapitalvindingsskat, afgifter på tillægslån og arveafgift, endvidere en kulegravning af punktskatterne og begrænsning af de opsparingsfremmende fradrag. Desuden fremgår det af dokumenterne, at de to partier havde aftalt en lovgivning om indgreb i en evtl. arbejdskonflikt og i denne forbindelse gennemførelse af en 40 timers arbejdsuge og 4 ugers ferie inden 1970 enten ved overenskomst mellem arbejdsmarkedets parter eller ad lovgivningens vej. Per Hækkerup (s.) dementerer, at der eksisterer tillægsaftaler til samarbejdsaftalen af 12/3 og Aksel Larsen (s.f.) erklærer, at det drejer sig om referater af møder; der er tale om noget, man kan forhandle om i kontaktudvalget og om noget, som allerede er henlagt, fordi der ikke kan blive enighed om det.

S.f.-folketingsmændene Morten Lange, Krog Hansen og Poul Dam siger i en udtalelse, at den splid, der i det sidste halve år har været i s.f., er ved at udvikle sig til en trussel mod partiets muligheder for at gøre en politisk indsats. Det er yderste øjeblik, hvis hovedbestyrelsen ikke skal pådrage sig ansvaret for uoprettelige skader.

Socialminister Bundvad giver folketinget en redegørelse for regeringens planer m. h. t. en kommende tillægspensionsordning. Det er regeringens mål, at forslag om en indtægtsbestemt tillægspension (ITP) fremsættes inden udgangen af folketingsåret 1967–68 og søges gennemført i 1968–69, således at ordningen kan træde i kraft i 1970, samme år som den fulde folkepension føres ud i livet. Da hele ar-

bejdsindtægten indtil maksimalt 40.000–44.000 kr. skal være pensionsgivende, anses det for passende, at tillægspensionen sættes til 30 pct. af den pensionsgivende indtægt i de 15 bedste år. Udgifterne skal som helhed bæres af produktionen og udredes af arbejdsgiverne, og selvstændige erhvervsdrivende må betale hele bidraget til deres egen pension.

Indenrigsminister Hans Hækkerup fremsætter forslag om ændring af lov vedrørende personlig skat til kommunen. I forbindelse med skattefradragsreglens bortfald foreslås det særlige progressive beskatningssystem i København, Frederiksberg og de københavnske omegnskommuner ophævet, således at der fremtidig kun bliver én kommunal beskatningsordning med en for alle kommunens beboere fælles beskatningsprocent. Forslaget vedtages enstemmigt 8/12.

13. – Finansminister Grünbaum fremsætter forslag om ændring af ligningsloven. Foruden genfremsættelse af forslaget om afskaffelse af skattefradragsreglen og om et reguleringsfradrag for 1968–69 (se 19/5) indeholder lovforslaget bl. a. en forhøjelse af den skattepligtige lejeværdi i parcelhuse fra 2 1/4 pct. i 1967–68 til 2 1/2 pct. i 1968–69, jfr. boligforliget af januar 1966, samt en bestemmelse om, at fradrag for befordringsudgifter mellem hjemmet og arbejdspladsen kun gives i det omfang, de samlede befordringsudgifter overstiger 600 (hidtil 400) kr. og højst kan medregnes med 2000 (hidtil 1800) kr. for hver person. Samtidig fremsættes forslag om ændringer i lovene om nedslag i skatteansættelsen for renteindtægter, om investeringsfonds, om sømandsskat og om indkomstbeskatning af aktieselskaber m. v. alle en følge af forslaget om at afskaffe skattefradragsreglen. Endvidere fremsættes forslag om ændring af lov om særlig indkomstskat. Forslaget går bl. a. ud på at skærpe beskatningen af visse fortjenester ved afståelse af fast ejendom derved, at det nugældende tillæg til anskaffelsessummen på 40 pct. nedsættes til 20 pct. De gældende fritagelsesregler for fortjenester på parcelhuse og ejerlejligheder berøres ikke af lovforslaget.

B. & W.-arbejdernes repræsentantskab på Refshaleøen beslutter at udsætte nedskæringen af antallet af klubber fra 37 til 12, indtil værftets ledelse har fremskaffet nye ordrer.

17. – Det radikale venstres folketingsgruppes formand Karl Skytte udtaler, at statsministeren ingen grund har til at regne med, at de radikale vil levere de nødvendige mandater til regeringens opretholdelse, hvis s.f. ikke længere kan sikre regeringens parlamentariske eksistens.

Svend Haugaard (r.v.) genfremsætter forslag til lov om tilskud til opførelse af svømmebassiner.

18. – Udenrigsministeriet har hjemkaldt ambassadesekretær Ib Alken fra ambassaden i Athen, efter at han er blevet erklæret uønsket af den græske regering med den begrundelse, at Alken har udtalt sig mod den græske regering, hvad der betragtes som indblanding i indre græske forhold. Samtidig meddeles, at ambassadør, greve Moltke-Huitfeld er blevet hjemkaldt til konsultation.

Såvel venstre som det konservative folkeparti afslår at deltage i forhåndsdrøftelser om jordlovgivningen (se 12/10). Begge grupper henviser regeringen til at følge den normale fremgangsmåde og fremsætte lovforslag i folketinget. Med respekt for den private ejendomsret tilsiger venstre fortsat et positivt arbejde for egnede løsninger, og k.f. erklærer sig villig til saglig behandling af lovforslag. Både v. og k.f. udtrykker forståelse for at problemer i forbindelse med EEC drøftes i markedsudvalget. Det radikale venstre, der har gjort sin deltagelse i forhåndsdrøftelser afhængig af, at alle partier går med, tilkendegiver vilje til positiv forhandling, når konkrete forslag foreligger i folketinget.

19. – Liberalt centrums folketingsgruppe

siger nej til regeringens tilbud om forhåndsdrøftelser om jordlovgivningen, men beklager, at alle folketingets partier ikke har akcepteret tilbudet.

Haunstrup Clemmensen (k.f.) fremsætter på venstres og de konservatives vegne forslag til lov om opsparing på kapitalbindingskonti, således at der i stedet for den hidtidige, nu ophævede ordning med et nedslag i den skattepligtige indkomst bliver tale om et nedslag i statsskatten på 30 pct. af det opsparede beløb, dog højst et nedslag på 750 kr. for hver skatteyder, svarende til en opsparing på 2500 kr. om året. Forslaget afvises ved 1. behandling 2/11 af finansministeren og regeringspartierne.

20. – Liberalt centrum tilbyder partierne at virke som formidler for tosidede forhåndsdrøftelser med regeringen om jordlovgivningen og opfordrer partierne til at henvende sig til l.c. herom, idet det tilføjes, at statsministeren er villig til tosidet forhåndsorientering med l.c.

Formanden for socialdemokratiets folketingsgruppe Per Hækkerup angriber på et møde navnlig det radikale venstre for dets stilling til jordlovsforhandlinger og beskylder partiet for at have deponeret sin handlefrihed hos v. og k.f.

24. – Lindberg (s.) fremsætter forslag til folketingsbeslutning om nedsættelse af et folketingsudvalg til at drøfte problemer og til at modtage information i forbindelse med udbygningen af tunnelbaneforbindelserne i det storkøbenhavnske område. Forslaget vedtages enstemmigt 9/11.

Økonomiminister Ivar Nørgaard besvarer en forespørgsel af Poul Schlüter (k. f.) på vegne af v., k.f. og r.v. om resultaterne af det hidtidige arbejde for en rationalisering af statsforvaltningen samt om de foranstaltninger, ministeren måtte påtænke med henblik på en intensivering af rationaliseringen. Forespørgselen giver anledning til en længere debat.

Regeringen beslutter at modvirke den ledighed, som frygtes i den kommende vinter, ved at ophæve en række restriktioner på såvel privat som kommunalt byggeri.

På en konference mellem de danske skibsværfter og deres arbejdere opnås enighed om en række foranstaltninger til forbedring af værfternes økonomi og produktivitet. Det overlades til det lokale initiativ at virkeliggøre en modernisering af samarbejdsformer, forhandlingsstruktur, faggrænser m. v.

25. – Finansminister Grünbaum fremsætter forslag til udskrivningslov for skatteåret 1968–69. Kildeskattens ikrafttræden fra 1/1 1969 medfører, at reglerne i lovforslaget kun anvendes for 1. halvår af skatteåret, men af praktiske grunde er skalaerne for indkomst- og formueskat udformet således, at de angiver skatten for hele skatteåret. Efter lovforslaget skal skatten beregnes efter en enkelt skala, fælles for forsørgere og ikke-forsørgere, men da der indføres et personfradrag på 10.000 kr. for forsørgere og 5.000 kr. for ikke-forsørgere, vil der stadig være forskel mellem den skat, som en forsørger og en ikke-forsørger skal betale af samme indkomst. Den foreslåede enhedsskala indeholder kun 4 trin, og skattefradragsreglens bortfald og merindtægtsfradragets afskaffelse medfører en nedsættelse af de procentsatser, hvormed statsskatten beregnes. Medens den nuværende forsørgerskalas laveste sats er 21 pct. og højeste sats 105 pct., går enhedsskalaens satser fra 18 til 45 pct. Lægges procenterne for statsskat, kommuneskat (for en gennemsnitskommune) og folkepensionsbidraget på 3 pct. sammen, bliver marginalskatteprocenterne 12–60 mod efter de gældende regler 17–125 for forsørgere og 17–130 for ikke-forsørgere. For formueskatten medfører bortfaldet af retten til at fradrage betalt formueskat i indkomsten en nedsættelse af satserne fra nu mindst 16 og højst 23 promille til 10, 11 og 12 promille. Formuer under 200.000 kr. beskattes ligesom hidtil ikke.

Socialminister Bundvad fremsætter for-

slag om ændring af lov om folkepensionslovens bestemmelser om folkepensionsbidrag. Også dette lovforslag er en følge af skattefradragsreglens afskaffelse.

Jens Kampmann (s.) fremsætter på vegne af s., v., k.f., s.f. og r.v. forslag til folketingsbeslutning om nedsættelse af et folketingsudvalg til drøftelse af problemer i forbindelse med pristal. Forslaget vedtages enstemmigt 9/11.

26. – Henry Christensen (v.) fremsætter forslag om ændring af lov om alm. omsætningsafgift. Det foreslås, at virksomhederne får valgfrihed imellem, om de vil opgøre den afgiftspligtige omsætning på grundlag af modtagne betalinger eller på grundlag af foretagne leverancer, og at afregningsfristen forlænges fra 20 dage til 1 måned og 20 dage.

31. – Kulturminister Bodil Koch fremsætter forslag til lov om statsstøtte til musikkonservatorierne i Esbjerg, Odense og Ålborg og Svend Haugaard (r.v.) fremsætter forslag til folketingsbeslutning om sikring af privatlivets fred og den enkelte borgers demokratiske rettigheder.

November 1967

1. – Folketinget drøfter socialministerens redegørelse af 12/10 for regeringens planer om en tillægspensionsordning, der i realiteten kun får tilslutning fra socialdemokratiet. Peter Larsen og Poul Møller gør rede for henholdsvis venstres og de konservatives tanker, der foreligger i skitseform. Venstre ønsker udbygning af den nuværende ATP (arbejdsmarkedets tillægspension) til en værdifast tillægspension (VTP), som står åben for alle og sikrer ensartet tillæg til folkepensionen. Betalingen sker over skattebilletten, og venstres skitse bygger ikke som regeringens på fondsdannelse. Det konservative folkeparti ønsker en udbygning af folkepensionen, således at den i 1979 for ægtepar udgør 60 pct. af den aktive befolknings gennemsnitsindtægt mod nu 40 pct. Til finansiering af reformen forhøjes folkepensionsbidragene, der overføres til Nationalbanken til støtte for den almindelige rentepolitik, og Poul Møller understreger, at reformen kan gennemføres ved hjælp af en fond på ca. 8 milliarder kr. mod regeringsskitsens 70–80 milliarder. Morten Lange (s.f.) ser helst en ordning med ensartet samfundspension som grundlag og oven på den et system af samfundskontrollerede muligheder for tillægspension og slår til lyd for nationalisering af hele forsikrings- og pensionskassevirksomheden. Bernhard Baunsgaard (r.v.) kan ikke anbefale nogen af de foreliggende skitser, og Niels Westerby (l.c.) ønsker undersøgelser af forholdet mellem fond og erhvervsliv og opkaster spørgsmålet, om man ikke bør fritage alle under 35 år for at deltage i den ordning, der gennemføres.

Justitsminister K. Axel Nielsen udtaler som svar på et spørgsmål af Poul Møller (k.f.), at det ville være betænkeligt at bøje sig for urostiftere og forbyde demonstrationer foran udenlandske ambassader, og erklærer, at forbud mod demonstrationer ikke er i overensstemmelse med grundloven.

2. – Økonomiminister Ivar Nørgaard udtaler, at regeringens økonomiudvalg ikke har afsluttet sine overvejelser om en postsparebank, men at man har besluttet sig til foreløbig at koncentrere sine bestræbelser om særlige – frivillige – lønkonti for de statsansatte.

Ib Thyregod (v.) fremsætter på samtlige partiers vegne forslag til folketingsbeslutning om nedsættelse af et udvalg til modtagelse af oplysninger ang. arbejdet med rationalisering af statsadministrationen (se 24/10). Forslaget vedtages en-

stemmigt 16/11. Ib Thyregod fremsætter endvidere som ordfører for v., k.f. og r.v. forslag til lov om (fuld) offentlighed i forvaltningen.

Forbundsformand Hans Rasmussen udtaler til Kristeligt Dagblad, at han tror, beskæftigelsessituationen vil udvikle sig til det værre; han venter ingen lysning før i slutningen af 1968. Det vil derfor være nødvendigt, at regeringen tager den økonomiske politik op til omvurdering.

3. – Formanden for Bymæssige Kommuner, borgmester P. Fenneberg, udtaler, at kommunerne som følge af overgangen til kildeskat vil få et likviditetstab på tæt ved en milliard kroner, fordi nogle kommuner opkræver mere end halvdelen af årets skattebeløb inden 1. januar.

Indenrigsminister Hans Hækkerup udtaler, at vi ikke kan opretholde en så eksklusiv ejendomsret, som vi hidtil har haft. Jordsælgere skal have pligt til at tilbyde kommunerne jorden, og tilbudspligten må suppleres med en begrænset ekspropriationsret for at hindre, at en grundejer lægger sig i vejen for en byplan.

5. – S.f.'s hovedbestyrelse beslutter at indkalde til ekstraordinær kongres den 16. og 17. december. I anledning af, at partiformanden Aksel Larsen 30/10 i »Aktuelt Kvarter« har antydet, at visse folk eller kræfter eller organisationer herhjemme såvel som i udlandet er interesserede i at få destrueret s.f., vedtager hovedbestyrelsen med samtlige stemmer mod Aksel Larsens at udsende et dementi. Det hedder heri, at formanden ikke har villet eller kunnet dokumentere de fremsatte påstande, som alvorligt har kompromitteret partiet og nu af den borgerlige opposition søges udnyttet mod s.f., regeringen og folketingsflertallet.

6. – Efter et møde mellem repræsentanter for regeringens og LO om beskæftigelsessituationen udtaler LO's formand Thomas Nielsen, at der ikke er nogen grund til panik.

Statsminister J. O. Krag dementerer, at han skulle stå bag ved Aksel Larsens aktion til fordel for en ekstraordinær kongres i s.f.

8. – Justitsminister K. Axel Nielsen fremsætter forslag om forhøjelse af pasgebyret fra 20 til 50 kr.

Poul Antonsen (l.c.) fremsætter forslag til folketingsbeslutning om undersøgelse af forbrugernes lukkelovsønsker og Niels Westerby (l.c.) forslag til folketingsbeslutninger om lovfæstede mindste opsigelsesvarsler for arbejdere og om forbedring af afskrivningsreglerne.

Endvidere fremsætter Alfred Bøgh (v.) på venstres og de konservatives vegne forslag om ændring af lov om skattefri afskrivninger m. v., forslag om ændring af lov om skattemæssig opgørelse af varelagre m. v., forslag om ændring af lov om investeringsfonds m. v. og forslag til folketingsbeslutning vedrørende afskrivningsreglerne for bygninger. Forslagene går bl. a. ud på at genindføre de regler, der var gældende før ændringen af afskrivningslovgivningen i det foregående folketingsår. Ved 1. behandling 23/11 af disse forslag er finansminister Grünbaum kun positivt indstillet overfor ændringer i afskrivningsreglerne for bygninger.

9. – Statsminister J. O. Krag besvarer i folketinget en forespørgsel fra v. og k.f. om, hvorvidt regeringen vil medvirke til foranstaltninger der formindsker erhvervenes alvorlige vanskeligheder og dermed den stigende arbejdsløshed. Specielt ønsker forespørgerne tilsagn om, at regeringen i folketingsåret 1967–68 vil undlade igangsættelse af foranstaltninger, der pålægger erhvervslivet tid- og arbejdskrævende administrative opgaver, samt undlade at søge gennemført lovforslag, der ensidigt pålægger erhvervene øgede økonomiske byrder, og samtidig henstille til kommunerne i samme periode at afstå fra tilsvarende beslutninger I sin svartale fremlægger statsministeren et aktionsprogram for er-

hvervslivets trivsel og beskæftigelsen i 13 punkter. Under debatten konstaterer Hilmar Baunsgaard (r.v.), at hvis regeringen med et meget snævert flertal tvinger afgørelser igennem, kan det medføre psykologiske reaktioner i erhvervslivet, som ikke er heldige for den økonomiske aktivitet. Poul Antonsen (l.c.) foreslår en dagsorden, der opfordrer regeringen til hurtig afvikling af kreditstramningen og til at forberede en lettelse af finanspolitikken. Dagsordenen kommer ikke til afstemning, idet socialdemokraterne og s.f. foreslår en anden dagsorden, der tager statsministerens redegørelse til efterretning. For denne dagsorden stemmer 87 (s. og s.f.), medens 76 undlader at stemme.

Såvel v. som k.f. fremlægger i de flg. dage deres erhvervspolitiske programmer.

Finansminister Grünbaum fremsætter forslag til lov om kildeskattens ikrafttræden, der fastsættes til 1/1 1969, hvilket medfører, at kun halvdelen af skatten for skatteåret 1968–69 efter de hidtidige regler vil blive opkrævet. 1968 bliver et »skattefrit« år, for så vidt som indkomsten i dette år kun i særlige tilfælde kommer til at danne grundlag for beskatning. I tilfælde, hvor den ansatte skattepligtige indkomst for 1968 overstiger den ansatte skattepligtige indkomst for 1969 forhøjet med 20 pct., dog mindst 15.000 kr., beskattes den overskydende indkomst med 30 pct. I forbindelse med dette lovforslag fremsætter indenrigsminister Hans Hækkerup forslag til lov om ikrafttræden af lov om kommunal indkomstskat.

Handelsminister Ove Hansen fremsætter forslag til patentlov, forslag om ændring i lov om hemmelige patenter og forslag om ændring i lov om arbejdstageres opfindelser. I forslaget til patentlov, der ved den første fremsættelse i folketingsåret 1965–66 var praktisk taget ligelydende med lovforslag fremsat i Finland, Norge og Sverige, er der efter udvalgsarbejdet i folketingsåret 1966–67 indføjet visse ændringer, bl. a. om opretholdelse af det for Danmark specielle forbud mod meddelelse af patent på fremgangsmåder ved tilvirkning af levnedsmidler. Forslaget til patentlov vedtages enstemmigt 14/12.

10. – S.f. fremlægger en skitse til nye jordlove for offentligheden. Det hedder heri, at ejendomsretten i et dynamisk og moderne samfund ikke kan være en hellig urørlig ko.

12. – Det konservative folkeparti afslutter et 2 dages landsrådsmøde. På baggrund af landsrådsmødet i fjor og opfordringer efter valget 22/11 1966 til socialdemokratiet om at se bort fra samarbejdet med s.f., føres der en indgående debat om partiets muligheder for at gøre sin indflydelse gældende. Både folketingsgruppens formand Poul Sørensen og politiske ordfører Poul Møller fastslår, at alle forsøg på at få socialdemokratiet til at opgive samarbejdet med s.f. har være forgæves. Poul Møller drager den konsekvens af udviklingen, at k.f. må søge at fjerne de historiske modsætningsforhold, der har skilt de borgerlige partier fra hinanden, og Poul Sørensen erklærer sig rede til at drøfte et fælles valgoplæg for oppositionen. Nogle talere, bl. a. folketingsmand Lembourn, giver dog stærkt udtryk for, at muligheden for samarbejde med socialdemokratiet bør holdes åben.

13. – Det meddeles, at danske firmaers agenter i Grækenland i den senere tid er stødt på vanskeligheder, når der blev ansøgt om importtilladelse for danske varer. Der er i den anledning ført forhandlinger mellem den danske ambassade i Athen og de græske myndigheder, og man håber i udenrigsministeriet, at sagen vil løse sig på bedste måde.

Den radikale folketingsgruppes formand Karl Skytte udtaler til Aktuelt at han vil anse et fælles valgoplæg fra de borgerlige partier for meget lidt realistisk.

Det radikale venstres politiske ordfører Hilmar Baunsgaard udtaler, at regeringens 13 punkter (se 9/11) dels er en række

selvfølgeligheder, dels tanker om ændringer i den del af det økonomiske liv, som regeringen ikke har bestemmelsesret over.

14. – Statsminister J. O. Krag har i et møde med landbrugets repræsentanter afslået en anmodning om udskydelse af momsbetalingerne. Et nyt møde med finansminister Grünbaum er dog aftalt »som udtryk for regeringens vilje til at undersøge sagen til bunds«.

15. – Peter Larsen (v.) fremsætter forslag til folketingsbeslutning om ændringer i lov om den offentlige sygeforsikring m. v. Forslaget der angår administrative forenklinger, er identisk med et i det foregående folketingsår fremsat forslag med undtagelse af et afsnit om forhøjelse af dagpengene, idet en sådan forhøjelse er gennemført.

16. – Statsminister J. O. Krag indbyder partierne til fælles kulegravning af punktskatterne.

Udenrigsminister Hans Tabor besvarer i folketinget en forespørgsel, stillet af samtlige partier, om den udenrigspolitiske situation. Fomanden udsætter debatten om redegørelsen til 21/11.

18. – Efter sterlingdevalueringen med 14.3 pct. beslutter regeringen at nedskrive den danske krones internationale værdi med 7.9 pct. Herved bliver pundkursen 18.00 kr. og dollarkursen 7.50 kr. Repræsentanter for landbruget og fiskeriet tilråder devaluering, byerhvervenes repræsentanter går imod. LO bifalder en devaluering på ca. 7 pct., medens Landbrugsrådet opfordrer regeringen til at følge sterling helt ud. Hvad de politiske partier angår, tilråder socialdemokratiet og s.f. devaluering, det konservative folkeparti går klart imod.

20. – Statsminister J. O. Krag giver folketinget en redegørelse for devalueringen. Han understreger, at devalueringen alene er motiveret af den forudgående britiske devaluering og de følgevirkninger, den vil få for den danske økonomi. Han lover forhandlinger med landbruget og bebuder foranstaltninger mod pris- og omkostningsstigninger. Han meddeler at LO har erklæret sig rede til at give afkald på den dyrtidsregulering, der bliver en direkte følge af devalueringen, under forudsætning af at andre befolkningsgrupper yder tilsvarende bidrag. Arbejdsminister Dinesen udarbejder derfor forslag om, at alle lønmodtagere skal give afkald på en dyrtidsregulering, og finansministeren udarbejder forslag om, at andre indkomsttagere skal betale en engangsskat som deres bidrag til stabilisering af udviklingen. Han oplyser til slut, at Nationalbanken har tilsluttet sig regeringens forslag.

Handelsminister Ove Hansen fremsætter derefter forslag til lov om avancestop for byerhvervene, som er regeringens første foranstaltning mod de skadelige virkninger af devalueringen. Loven skal bortfalde senest 1/7 1968. Lovforslaget gennemføres samme dag. Det vedtages ved 3. behandling med socialdemokratiets, s.f.'s og det radikale venstres stemmer; v., k.f. og l.c. undlader at stemme.

22. – Venstres folketingsgruppe offentliggør en udtalelse om planlægnings- og jordlove. Hovedvægten lægges på decentralisering af planlægningen, fremme af byggemodning, afløsning af kapitalvindingsskatten med en frigørelsesafgift og afvikling af ejendomsskatterne for erhvervsmæssigt anvendt jord.

Formanden for den konservative folketingsgruppe meddeler statsministeren, at hans parti ønsker normal folketingsprocedure for punktskatterne (se 16/11).

23. – Indenrigsminister Hans Hækkerup besvarer i folketinget en forespørgsel fra v. og k.f. om byrdefordelingen stat og kommuner imellem og kommunerne imellem.

Økonomiministeren oplyser, at det økonomiske sekretariat har beregnet, at januarpristallet vil udløse 2 reguleringstillæg, og at det er nr. 2, der skal fjernes. Giver

devalueringen ikke mulighed for tillæg nr. 2, må man vente til reguleringen efter julipristallet.

27. – Et fællesudvalg af eksperter fra regeringen og landbruget skal undersøge det materiale, som hver af parterne lægger til grund for udregningen af landbrugets kompensation som følge af den britiske devaluering.

28. – Folketinget afslutter forespørgselsdebatten om den udenrigspolitiske situation (se 16/11): Der konstateres på ny bred enighed mellem s., v., k.f. og l.c. om Danmarks positive stilling til NATO. Et andet hovedemne er krigen i Vietnam. K. Helveg Petersen (r.v.) foreslår, at en af de nordiske udenrigsministre skal rejse til Vietnam for at blive klar over Hanois og befrielsesfrontens indstilling til våbenhvile. Udenrigsminister Hans Tabor svarer, at han med glæde ville rejse, men ikke tror, det nytter noget. På foranledning af Erik Westerby (l.c.) erklærer forsvarsminister Victor Gram, at regeringen står fast på sin forsvarspolitik og ikke overvejer nogen udhuling af forsvaret. Noget andet er, at forsvaret ikke kan holdes udenfor almindelige krav om besparelser på statens udgifter.

Økonomi- og markedsminister Ivar Nørgaard erklærer, at Danmarks markedspolitik er uændret efter de Gaulles tale 27/11.

Indenrigsminister Hans Hækkerup fremsætter forslag til lov om folkeregistrering.

30. – Finansminister Grünbaum fremsætter forslag til finanslov for finansåret 1. april 1968–31. marts 1969. Forslaget viser en stigning i drifts- og anlægsudgifterne på godt 3 milliarder kroner til 22.5 milliarder. Finansministeren fremsætter endvidere forslag om ændring af lov om alm. omsætningsafgift. Blandt de foreslåede ændringer er en forlængelse af angivelses- og betalingsfristen for alle registrerede virksomheder.

December 1967

2. – S.f.'s hovedbestyrelse vedtager med 26 stemmer mod 4 en udtalelse, hvori man protesterer mod »et indgreb i dyrtidsreguleringen, som er sikret ved arbejdsmarkedets kollektive overenskomster, så vel af principielle grunde som på grund af deres urimelige sociale følger«. Der opstilles samtidig en række ønsker på den økonomiske politiks områder.

4. – LO's repræsentantskab vedtager med 417 af 438 stemmer en udtalelse, der går ind for en indefrysning af »den anden dyrtidsportion«, der ventes udløst af januarpristallet, fra 1/3 1968 til 28/2 1969.

Samtidig meddeles, at statstjenestemændenes og lærernes fællesudvalg er indforstået med, at tjenestemændene yder deres bidrag på lige fod med andre samfundsgrupper i forbindelse med nedfrysning af en dyrtidsportion. Fællesrådet for tjenestemands- og funktionærforeninger indtager det samme standpunkt. Det er en forudsætning, at ikke-lønmodtagere skal betale en tillægsskat, som har samme virkning som bortfald af en dyrtidsportion.

5. – Arbejdsminister Dinesen fremsætter forslag til lov om ændret dyrtidsregulering af lønninger m. v. og finansminister Grünbaum forslag til lov om engangsskat for personer for skatteåret 1968–69 (se 20/11). Det første forslag går ud på, at der i et år bortses fra de første 3 points, hvormed reguleringspristallene for 1968 overstiger 124. Besparelsen på statsbudgettet i finansåret 1968–69 andrager ca. 220 mill. kr. Ifølge det andet forslag udgør engangsskatten 3 pct. af skalaindkomsten; den svares ikke af skattepligtige, der i det indkomstår, der ligger til grund for skatteåret 1968–69, har haft indtægt, der

berettiger til lønmodtagerfradrag på 800 kr. Engangsskattens provenu anslås til 300–350 mill. kr.

5 medlemmer af s.f.'s folketingsgruppe erklærer sig for modstandere af indgrebet i dyrtidsreguleringen, men er villige til at forhandle om »snart sagt alt andet«. Mindretallets talsmand Erik Sigsgaard tilkendegiver dog, at det vil bøje sig, hvis hovedbestyrelsen indtager et andet standpunkt, end det gjorde 2/12.

7. – Indenrigsminister Hans Hækkerup fremsætter forslag til lov om vandforsyning.

8. – Landbrugsminister Chr. Thomsen fremsætter forslag om ændring af vandløbsloven. Forslaget har bl. a. til formål at forbedre reglerne om beskyttelse af vandområder mod forurening. I tilknytning hertil fremsætter landbrugsministeren samtidig forslag om ændring af lov om landvæsensretter.

Forslaget til ligningslov og 3 andre dertil knyttede regeringsforslag (se 13/10) samt venstres og de konservatives forslag til lov om opsparing på kapitalbindingskonti (se 19/10) færdigbehandles i folketinget. Det sidstnævnte lovforslag forkastes med 86 stemmer (s. og s.f.) mod 63 (v., k.f. og l.c.), medens r.v. undlader at stemme. For forslaget til ligningslov stemmer 88 (s., s.f., l.c. og den radikale Grethe Philip), imod 72 (v., k.f. og r.v.). Ved forslagets 2. behandling 7/12 er ændringsforslag fra v., k.f. og r.v. om at bevare fradragsretten for personlige skatter til kommunen og kirkelige afgifter blevet forkastet.

10. – Socialistisk folkepartis hovedbestyrelse fastholder sin opfordring til partiets folketingsgruppe om at stemme mod regeringens forslag om indgreb i dyrtidsreguleringen.

14. – Folketinget foretager 1. behandling af finanslovforslaget.

15. – Folketingets 3. behandling af forslaget om ændret dyrtidsregulering og forslaget om engangsskat (se 5/12) er stærkt præget af opgøret mellem socialistisk folkepartis højre- og venstrefløj. Under den langvarige debat foreslår Erik Sigsgaard, lederen af venstrefløjen, en dagsorden, der udtaler, at regeringen uanset afstemningen om lovforslagene har folketingets tillid. Dagsordensforslaget forkastes med 156 stemmer mod 7 (folkesocialisterne Erik Sigsgaard, Hanne Reintoft, Pia Dam, Kai Moltke, Bjørn Larsen og Kjær Rasmussen samt Holger Vivike). De øvrige folkesocialister undlader at stemme. Forslaget om engangsskat vedtages derefter med 91 stemmer (s., s.f. og grønlænderen Knud Hertling) mod 86 (v., k.f., r.v. og l.c.), medens færingen Poul Andreasen og grønlænderen Nic. Rosing undlader at stemme. Forslaget om nedfrysning af en dyrtidsportion forkastes med 92 stemmer (v., k.f., r.v., l.c. og s.f.'erne Erik Sigsgaard, Hanne Reintoft, Pia Dam, Kai Moltke, Bjørn Larsen og Kjær Rasmussen) mod 85 (s., 14 s.f.'er og Knud Hertling). Færingen Poul Andreasen og grønlænderen Rosing undlader at stemme.

Efter afstemningen meddeler statsminister J. O. Krag, at han vil indstille til kongen, at der udskrives valg til folketinget. Han meddeler samtidig, at regeringen ikke vil indstille det vedtagne lovforslag om engangsskat til stadfæstelse.

Valgdatoen fastættes til 23/1 1968.

I folketingsåret 1967–68, 1. samling, er der fremsat i alt 82 lovforslag, 73 regeringsforslag og 9 fremkommet ved privat initiativ. Af de fremsatte lovforslag, hvoraf 1 under behandlingen deltes i 2 selvstændige lovforslag, er 27 vedtaget, 56 blev ikke behandlet til ende eller bortfaldt. Desuden er der fremsat 15 forslag til folketingsbeslutning, heraf 3 regeringsforslag. 6 af disse forslag er vedtaget, deriblandt de 3 regeringsforslag. 4 forespørgsler er fremsat og besvaret, og der er fremsat 3 redegørelser fra ministre.

16. – På socialistisk folkepartis kongres aflægger partiformanden Aksel Larsen beretning for folketingsgruppen og Preben

Wilhjelm, der tilhører venstrefløjen, for hovedbestyrelsen. På kongressens første dag har henved en trediedel af kongressens 159 delegerede ordet. Ved afstemningen, der finder sted efter midnat, forkastes hovedbestyrelsens beretning med 80 stemmer mod 76, 3 undlader at stemme, medens folketingsgruppens beretning vedtages med 80 stemmer mod 76, 2 undlader at stemme, og 1 stemmeseddel forkastes.

17. – Efter nederlaget på s.f.-kongressens første dag beslutter venstrefløjen at danne et nyt parti, venstresocialisterne, der straks går i gang med at indsamle underskrifter på en partianmeldelse til folketingsvalget 23/1 1968. I det nye partis forretningsudvalg sidder bl. a. borgmester Willy Brauer, folketingsmedlemmerne Erik Sigsgaard, Kaj Moltke og Hanne Reintoft samt Preben Wilhjelm. Partiet vælger ingen formand. På den fortsatte s.f.-kongres vælges Aksel Larsen på ny til formand for partiet, og det fastsættes at næste kongres skal afholdes i efteråret 1968.

18. – Nationalbanken meddeler, at diskontoen fra og med 19/12 forhøjes med 1 pct. til 7.5 pct. Forhøjelsen motiveres med, at der under de foreliggende forhold vil gå nogen tid inden en stramning af finans- og indkomstpolitikken som den, folketinget netop har forkastet, kan gennemføres. Derfor må der foretages en yderligere stramning af pengepolitikken, dels ved en diskontoforhøjelse, dels ved fastholdelse indtil videre af bestemmelserne i aftalerne med de obligationsudstedende institutter og med bankerne og sparekasserne.

20. – Det konservative folkepartis repræsentantskab vedtager et valgmanifest, hvori det foreslås, at udgiftsstigningen på statens budget for 1968–69 formindskes med 600–700 mill. kr.

21. – Banker og sparekasser vedtager at forhøje de maksimale rentesatser for indlån med 1 pct.

Venstres formand Poul Hartling udtaler på et pressemøde, at en regeringsdannelse af socialdemokratiet og venstre vil være utænkelig, men ellers vil næsten ingen regeringsdannelse være utænkelig efter 23/1 1968. Han dementerer rygter om, at v., k.f. og r.v. vil udarbejde et fælles valgoplæg.

23. – Vejle Bank indfører en ny indlånsform med 1 års opsigelse og 8 1/2 pct.s rente og ekskluderes af Provinsbankforeningen for brud på renteaftalerne.

29. – Sparekassen Vejles tilsynsråd beslutter at indføre indlån med 12 måneders opsigelse og en rente på 8 1/2 pct. for at kunne konkurrere med Vejle Bank.